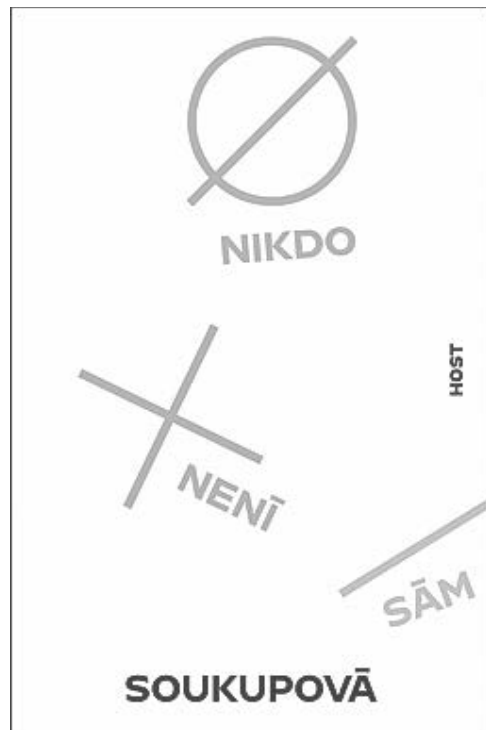

KAM S DALŠÍ SOUKUPOVOU?

Petra Soukupová: Nikdo není sám

Host, Brno 2022, 368 s.

Alena Šidáková Fialová

Petra Soukupová (1982) vydala v loňském roce svoji sedmou knihu, román *Nikdo není sám*. Už z prvotní informace je zřejmé, že: kniha nebude špatně napsaná, protože Soukupová, mimo jiné profesí scenáristka, prostě psát umí. Že se bude dobře prodávat,

protože Host si hýčká spisovatelky, kterým záleží na čtenáři. Že v románu půjde opět o rodinné tabule, protože jak napovídá název, právě v rodině nikdo není sám, ale hlavně, Soukupová rovná se kniha s tématem rodinných konfliktů. A hned první otázka, která napadne každého trochu znalého čtenáře současné české literatury, je, zda to bude zase „ta stará Soukupová“, anebo tentokrát něčím překvapí.

Příběh má jednu hlavní hrdinku, ředitelku knihovny Veroniku, ženu středního věku s dvěma odrůstajícími dětmi, manželem a rodiči. Její hlas (ano, tentokrát jde o vyprávění v ich-formě) je ústřední, doplňuje ho part patnáctileté dcery Máji a třináctiletého syna Míši; manžela slyšíme pouze zprostředkovaně.

Veroniku poznáváme ve chvíli, kdy žije obyčejný, ale vcelku šťastný život středostavovské městské ženy: má práci, která ji baví, děti, které ji mají rády, i když ji už pomalu přestávají potřebovat, manžela, s nímž to klapne. Aby nebylo vše idylické, má také rodiče: manipulativní a citově vydírající matku, která nerespektuje životy svých blízkých a ví nejlépe, co je pro ně dobré, a nerudného, životem otráveného a protivného otce. Protože je Veronika dobře vychovaná dcera, snáší vynucené návštěvy u rodičů, byť pravidelně končí hádkami, a ve snaze vyhovět jim a nevyvolávat spory tlačí k návštěvám i celou rodinu.

Toto nastavení se však mění hned v počátku románu, kdy Veronikina matka náhle umírá. Otec postupně propadne do stařecké demence a Veronice se začne pomalu a nenápadně rozpadat to, co dosud vypadalo stabilně. Kvůli péči o otce tráví většinu času na cestách za ním a řešením jeho problémů, což

jí ubírá síly v práci, kde si na její místo brousí zuby jiní. Nedostatek síly a času vede k tomu, že s ní děti čím dál zdatněji manipulují tak, aby dosáhly svého. Veronika se ocitá nejen na pokraji sil, ale také v pasti špatného svědomí, kdy neví, komu vyhovět dřív. Manžel je tak trochu nadpozemská bytost, která vše víceméně bezkonfliktně zvládá a chápe, ale i jeho trápí problémy dětí se školou a duchem nepřítomná manželka.

Veronika se pomalu dostává do vleku událostí, které ji tlačí tam, kam nechce, ale nemá sílu se bránit: vlastně už ani sama neví, co chce. Nejspíš to, co chce velká část reálných žen jejího věku a založení: spokojenou rodinu, v níž budou mít všichni naplněné své potřeby a budou se cítit dobře. A věří, že cesta ke spokojenosti ostatních se dá urychlit tím, že potlačí sama sebe a vyhoví blízkým. Jenže potřeby všech zúčastněných jdou často proti sobě (dětí nechtějí trávit čas s dědou, ten naopak po jejich společnosti touží apod.) a rychlá řešení vedou k alkoholu, cigaretám, depresím a vyhoření.

Scénář postupného rozpadu zažitých rodinných nastavení Soukupová umí bravurně, z posledních knih pak zopakovala i náznak lehce optimistického závěru. Postavy jsou přesně odpozorované, čtenář (častěji asi čtenářka) se do jejich životů bez problémů ponoří, protože čte o tom, co tak dobře zná, zažívá či by zažít klidně mohl. Obdivuje autorku za její schopnost empatie i za realistické vystižení rodinných situací a konstelací. Její nadhled nad dobře vystiženou situací tu může mít až skoro terapeutický „aha“ efekt, což knihu předurčuje k úspěchům zejména u ženského publika, potýkajícího se s podobnými tabli.

Co se týče autorského stylu Soukupové, ačkoliv se od úsečnosti a originality prvních knih zřetelně posunula k mainstreamověji srozumitelné poezie, stále si drží své charakteristické rysy: vyprávění v přítomném čase, bez uvozovacích vět, bez graficky odlišených přímých řečí a s množstvím řeči polopřímé, v souvětích psaných nespisovnou češtinou. Vše navozuje dojem okamžitého myšlenkového toku a přímého sledování a komentování aktuální situace s důrazem na její naléhavost a autentičnost.

Takže: Je to naše stará známá Soukupová? V hlavních rysech ano: v centru pozornosti zůstává rodina a její konkrétní těžkosti vyňaté z času a prostoru, hlavní hrdince se rozpadá rodina, věci se sypou, blízcí se oddalují, zdánlivě pevně se rozpadá – v tom je Soukupová nejspíš stále stejná. V jiných ohledech se ale posouvá dál a dál: zejména v postupné psychické proměně hlavní hrdinky, v psychologickém vystižení jejího pomalého odtrhávání se od reality, které plíživě deformuje její vnímání i okolní vztahy, aniž by si to ona sama uvědomovala, i v důkladnějším zpracování mezigeneračních propastí.

Nelze od autorky čekat, že přijde s něčím radikálně odlišným, zvláště když to, co umí, má u čtenářů stále úspěch. Kdyby šlo o debut neznámé spisovatelky, nepochybně by byl provázen množstvím superlativů, takto je to v recenzích často jen „další Soukupová“. Nic naplat, tak to v literárním světě, toužícím po originalitě, změně a přebíjení nových a nových es, zkrátka funguje. Svět čtenářský to ovšem nejspíš vůbec řešit nebude. ■